

پښتو نوسې پله بزوينی دريژي (و، ی) له نيوان تاك و جووت نوسيندا

كازم عه باس زهندي

و نامرازي خستنې پال و به يه كتر به ستنه وه و ناوبه نديش ده گيږن، هه روه ها پيته (ی) وهك جيناو و پاشگر بؤ دروستكردنی ناوی داپښراو و واتايی و نه سېي و پيشه يی و ناوه لئاوی به كارده هينريټ، پيته (و)ش له نيو شيوه زاره كاندا، زورترين نالوگړي له گه ل پيته كانی ديكه دا به سهردا ديټ.

پاسستيه كی هه موو فونيمه بزوين و نه بزوينه كان كه نه لغبیي كوردیيان لئ پيټك ديټ، پله يه كي هاوبه شيان له نيواندايه، نه ویش پله ی ته واوه، كه له و دهنگانه دروست ده بن، به نالوگړپر كوردنيان واتاي وشه ده گړپيټ، به لام به جياوازي گشت فونيمه كوردیيه كان، بزوينه ته واوی (و، ی) كه به تاك ده نووسرين، دوو پله بزوينی تريان له سهر دروست ده بيټ، كه له لايه ن زورينه ی زمانه وانانه وه دان به بوونياندا ده نريټ و له پښتووسيشدا په چاو ده كرين، نه ویش پله ی كورت و دريژه، كه كورته كه يان به بزوكه و دريژه كه يان به پله بزوينی دريژ ده چوينريټ، به لام نه و دوو پله بزوينه، له و دوو نه لغبیي ي (لاتيني، عره بي) كه بؤ نووسيني

ناشكرايه كه دريژكردنه وه و كورتكردنه وه ی دهنگ له ناخاوتندا، كرداريكي فونه تيكييه و ده توانريټ له گزكردنی زوربه ی دهنگه كاندا جيبه جي بكريټ به بي نه وه ی له نووسيندا په چاوبكريټ، نه مه ش وای كردووه پينا سه ی نه م كاره زياتر به تاييه تمه نديي ده رپړني كه سي و شيوه زاری ليكدا نه وه ی بؤ بكريټ، چونكه بؤ مه به ستيكي دياريكراوی وهك دهنگ هه لپړين و ناگادار كرده وه ش به كارديټ كه ته نيا نوازي ده رپړين ده گړپيټ، به لام ده رخستنی نه م كرداره له نووسيني كورديدا، له هه ردوو دهنگي (و، ی) په چاو ده كړيټ، چونكه بيټگه له پوله فونه تيكييه كه يان، له گړپيني واتاشدا پؤل ده بينن. هه ردوو دهنگي (و، ی) له ناخاوتندا دوو دهنگي بلآو و بهرچاون، بويه له نه لغبیي زوربه ی زمانه كاندا به كارده هينريټ، له زمانى كورديشدا تاييه تمه ندييه كي تاييه تيان هيه، چونكه له نه لغبیي كورديدا پولي بزوين و نه بزوينی و زورترين پؤل له دروستكردنی وشه كاندا ده بينن، له هه مان كاتدا چه ندان پولي رژمانی وهك نيشانه ی چاوگ

کوردی به کار دههینرین، به شیوه یه کی جیاواز دهده خرین... بزویئی کورت له لاتینیدا نیگاری (أ) ی بۆ به کار دههینریت، که چی له ئەلفبئی عه ره بیدا ده رناخریت، به لام پله بزویئی دریژی (و)، (ی) له لاتینیدا به دانانی کالوهی (ا) له سه (ا) (U) ده نووسرین که چی له ئەلفبئی عه ره بیدا پله بزویئی دریژی (و) به جووت (وو)، به لام پله بزویئی دریژی (ی) هه ردهم به تاک ده نووسریت.

له ئاخاوتنی کوردیدا شهش بزویئی ته واو که بریتین له (ا، ه، ق، ئ، و، ی) له گه ل دوو پله بزویئی په یادابویی کورت و دریژ به کار دههینرین.

هه ریه که له دهنگه کانی (ا، ه، ق، ئ) پله بزویئهی ته واویان لئ دروست ده بیت و هه ر ئه و پله یه ش له نووسیندا ده رده خریت، به لام هه ریه که له بزویئیه ته واوه کانی (و، ی) به جیاوازی له گه ل بزویئیه کانی دیکه دا، پله یه کی تری کورت و دریژیان لئ پهیدا ده بیت، ئه وهی لیره شدا مه بهستی ئیمه بیت، پینووسی پله دریژه که یانه که له ئەلفبئی عه ره بیدا، هه ندیک که س به تاک و هه ندیکی تر به جووت دهینووسن، وه که له (نوسین، نووسین- پویار، پوویار- گهردون، گهردوون- بلول، بلوول- دور، دور- شاره زور، شاره زوور- ئاره زو، ئاره زوو - مه لاشو، مه لاشوو..... تاد، ئه مه ش یه کیکه له و گرفت و بابه ته کیشه له سه ره ی که له پینووسی کوردیدا بهرچاو ده که ویت، چونکه زمانه وانان و نووسه رانی کوردی به سه ر دوو به رده دا دابه ش کردوه، هه ندیک که س جووت (وو) بۆ پله بزویئی دریژ به راست ده زانن و راست و هه له ی پینووسی پئ ده رده خه ن، له هه مان کاتدا هه ندیک که سی تر هه ن ئه گه ر هه روه ک (ی) به تاکیش بینووسن، به گرفت و کیشه یه کی پینووسی نازانن، له ئەنجامی یه کلا نه بوونه وهی ئه م دوو پایه شدا، هه ندیک که س

که یشتوونه ته ئه و بپوایه ی که وه ک گریکو پیره یه کی پینووس له م گرفته بپوانن و به فۆبای پینووسی کوردی بزنانن، چونکه هه یچ به ریه ک هۆکار و پاساویکی لۆژیکی و سه له مینه ری له لا نییه تا راستی و ناراستی ئه م جیاوازییه به لایه کدا ساغ بکاته وه و به لگه ی سه له ماندنی له سه ر بنیاد بنیت که بیروپای به رکه ی تر بگوریت.

ئه وانه ی باوه رپیان وایه که ده بیت بزویئیه دریژی (وو) به جووت بنووسریت، له ده رپیندا پشت به دریژکردنه وهی دهنگه که ده به ستن له هه مان کاتدا ده لئین له بهر ئه وهی له سه رده میکی زووه وه هه ر به جووت نووسراوه، بۆیه دهستی پئ پاهاتووه و ئیستایش لاساییکردنه وهی بووه به نه ریتیک، به لام ئه وانه ی به تاک دهینووسن، له نووسیندا کورتکردنه وه په چاو ده که ن و ئه و وشانه له بهرچاو ناگرن که واتاگورپیان تیدا پوو ده دات، چونکه باوه رپیان وایه له چه ند وشه یه کی ده گمه ندا پپوهر بۆ گشت وه رناگیریت، تا تاک نووسینی به هه له بزانییت، بۆیه تاک نووسینی به ئاسایی ده زانن، به پای ئیمه ش پاساوی هه ردوو به ره له پوواله ته بهرچاوه که پیدا وه رگیراوه، له کاتیکدا هۆکار و پاساوی په سه ندتر هه یه، که تاک و جووت نووسینی پله بزویئی دریژ یه کلا ده کاته وه، ئه م پاسا و هۆکاره ش له گریمانه ی پیکهاته ی پله بزویئی دریژ له هه ردوو دهنگی (وو، یی) دا ده رده که ویت.

پیکهاته ی پله بزویئی دریژی (وو، یی)

هه روه ک ده زانین له نووسینی کوردی به ئەلفبئی عه ره بی پینووسی پله بزویئی دریژی (وو) له گه ل (یی) دا به راورد نا کریت، چونکه ته نیا ئه و (و) انه ی که ده بنه پله بزویئی دریژ به جووت (وو) ده نووسرین، که چی هه رده م (ی) یه کان

به تآك ده رده خرپن، زمانه وانانی كوردیش زۆر به كهمی باس له م جیاكارییه ده كهن، كه له نیتوان پینووسی پله بزوینی درپژی (و) و (ی) دا ده كریت، چونكه تا ئیستا نه گه یشتوونه ته نه و نه جمایه كه پیکهاتهی پله بزوینی درپژ له چی دروست ده بییت تا لیكدانه وهیه كهی راستیان بۆ ده ركه ویت، كه له بهرچی پینووسی پله بزوینی درپژی (و) و (ی) بهیهك شیوه ده رناخرپن، ئهم جیاوازییهش له بهراوردكردنی پینووسی ئهم وشانه دا ده ركه ویت، كه (و) یان تیدا پله بزوینی درپژه و به جوت ده نووسرپن وهك له (نووسین، دووكه ل، بلوول، توور، چوون، پوول، باكور، مازوو..... تاد، كه چی له هه مان پیکه دا كه (ی) یان تیدا پله بزوینی درپژه و ده بییت هه روهك (وو) به جوت (یی) بنووسرپن (نه سرپین، دیلان، كلیل، تییر، چپین، پیل، په نییر، كانی..... تاد، به لام له م حاله تانه دا هه رده م به تآك ده نووسرپن (نه سرپین، دیلان، كلیل، تییر، چپین، پیل، په نییر، كانی..... تاد، به باوه رپی ئیمهش ئهمه له نه جمایه دوو هۆكاره وهیه، كه هه ر له سه ره تاوه نووسه ران و شاره زایانی پینووس له پینووسی پله بزوینی درپژی (یی) دا وهك به لگه بۆ به تآك نووسینی پشتیان پئ به ستووه .

یه كه میان / چونكه له هیچ وشه یه كدا به ئالوگژپكردنی تآك (ی) و جوت (یی) واتا نه گژپراوه، بۆیه جوت نووسینیان به هه ند وه رنه گرتووه و تآك نووسینیان به كاریكی ئاسایی زانیوه .

دووهمیان / چونكه (ی) دووهمیان به بزۆكه داناه، بۆیه ده ریان نه خستووه، چونكه له نه لقیی عه ره بیدا بزۆكه نانووسرپت .

ئهم دوو هۆكاره وایان كردوو به تآك نووسینی پله بزوینی درپژی (یی) له لایه ن نووسه ر و شاره زایانی پینووسه وه به ئاسایی بزانییت، چونكه

له هیچ وشه یه كدا واتا ناگژپت، له هه مان كادا بزۆكهش نانووسرپت، له مه شدا كیشه ی پینووس دروست نه بووه، چونكه ئهم دوو پاساوه، پاساوی بهرچاون و به ئاسانی بۆ هه موو كه سیكی شاره زا له پینووسدا ده رده كه ویت، به لام له پینووسی پله بزوینی درپژی (وو) دا، كه تآك و جوت نووسینی له چه ند وشه یه كهی ده گه نندا و تآی وشه ده گژپت و له هه مان كادا وا داده نریت كه بزۆكه له دهنگی (و) دروست نابیت، بۆیه نه گه ر به جوت نه نووسرپت به راست نازانریت، به لام راستیه كهی ده توانین ئهم دوو پاساوه بۆ به تآك نووسینی درپژه بزوینی (و) ییش به كار بهینین، چونكه به پپی لۆژیک هه رگیز له وشه ی ده گه ن و ناوازه دا پتوهر بۆ گشت وه رناگیریت، هه روه ها ده بییت نه و بیروبوچوونه هه له یهش بگژپن، كه ده لیت بزۆكه هه ر به دهنگی (ی) ده رده كه ویت، له بهر نه وهی له هه ندیک حاله تدا به دهنگی (و) ییش دروست ده بییت (بۆ زانیاری زیاتر به روانه: پاره ی پینووسی كوردی، كازم زه ندی لا ۱۱۱).

ئیمه له و باوه رپه داین كه پله بزوینی درپژ له دوو دهنگ دروست ده بییت، ئاشكراشه كه دهنگی یه كه م بزۆنه ته واوه كه یه، نه وجا دهنگی دووهمی به دوا دا دیت، به لام له بهر نه وهی تا ئیستا لیكدانه وهی جیاواز بۆ دهنگی دووهم ده كریت، بۆیه ئیمه لییره دا به پپی چه ند گریمانیهك راستیی دهنگی دووهم ده رده خهین . گریمانیه یه كه م / نه گه ر دهنگی دووهم به درپژكردنه وهیه كهی نه پچراوه بزانییت، له م حاله تدا پتویست ناكات دهنگی دووهم نیگاری (و) ی بۆ به كار بهینریت، چونكه به شی هه ره زۆری دهنگه كان درپژ ده كریته وه، كه چی له پینووسدا به هه ند وه رناگیرپن . گریمانیه ی دووهم / نه گه ر دهنگی دووهم به

بزویئیکی هاوتای بزویئیی یه کهم بزانیئیت، ئه م گریمانه یه ش به راست ده رناچیت، چونکه به پیی بنه ماکانی رینووسی کوردی له دوو فونیم (و + و = U+U)، فونیمیک دروست نابیت، له هه مان کاتدا دوو بزویئیش به دوا یه کتردا نایه ن.

گریمانه ی سییه م / ئه گه ر دهنگی یه کهم به نه بزویئن و دهنگی دووهم به بزویئن بزانیئیت، ئه م گریمانه یه ش به راست ده رناچیت، چونکه هه رگیز له بزویئن و نه بزویئن (و + و = W + U)، یه که دهنگ و یه که فونیم و پله بزویئن دروست نابیت. گریمانه ی چواره م / ئه گه ر دهنگی یه کهم که فونیمه بزویئنه ته واره که یه و دهنگی دووهم به بزویئنه بزانیئیت (و + بزویئنه = U+U)، به باوه پیی ئیمه ئه م گریمانه یه له هه موو گریمانه کانی دیکه به راستتر ده رده چیت، چونکه ئه و دهنگه ی که به دوا ی بزویئنه ته واری (و، ی) یه کهمدا دیت، دهنگیکی ته واره نییه، به لکوو وهک ئه و دهنگه وایه، که له دهنگدانه وهی دهنگیکی دیکه دا پهیدا ده بیئت، ئه و جا درییی ده کاته وه، ئاشکراشه که له کرداری دهنگدانه وه دا، ورده دهنگی کورت و کورتیله و زور کورت و فره کورت و نیمچه کورت پهیدا ده بیئت، بویه پله بزویئنه درییی هه کان هه موویان به یه که شیوه درییی نابنه وه، ئه مه ش له سیفته ی بزویئنه ده چیت، چونکه هه روهک بزویئنه ده توانریت له ئاخوتندا ده رنه خریت، یان دهنگه که ئه وهنده کورت بکریته وه، که له نووسینیشدا بزر بکریئت به بیئ ئه وه ی واته بگورپیت.

رینووسی پله بزویئیی درییی (و، ی)

پله بزویئیی درییی (و، ی) وهک یه که حالهت لیکنده وه یان بۆ ده کریئت، چونکه له شیوه ی یه کتر درییی و کورت ده بنه وه و به یه که شیوه دروست ده بن، بویه ئه گه ر (و) له هه ر پیگه یه کی ناو وشه دا به پله بزویئیی درییی هه ژمار بکریئت و

بنووسریت، پیویسته بزویئیی درییی (ی) ش ئه گه ر له هه مان پیگه دا بیئت به هه مان پله دابنریت و بنووسریت، ئه مه ش به پیی که وتگه ی (و، ی) ده بیئت، له و حاله تانه ی که ده که ونه سه ره تا و ناوه راست و کۆتایی برکه .

حاله تی یه کهم

ئه گه ر (و، ی) بزویئن، له وشه یه کی یه که برکه یی، له نیوان دوو نه بزویئندا بوون، به پله بزویئیی درییی هه ژمار ده کریئن.

- * (دوور Dûr) (دییر Dîr)
- * (بووک Bûk) (بییک Bîk)

حاله تی دووهم

ئه گه ر (و، ی) بزویئن له نیوان دوو نه بزویئیی دوا برکه ی وشه که یه کدا بوون، به بزویئیی درییی هه ژمار ده کریئن.

- * (با کوور Ba/kûr) (نا/ریین Na/rîn)
- * (گه ر/دوون Gar/dûn) (مار/دیین Mar/dîn)

حاله تی سییه م

ئه گه ر (و، ی) بزویئن، له وشه و له برکه دا، له نیوان دوو دهنگ و فونیمی نه بزویئیی وهک یه که بوون، به بزویئیی درییی هه ژمار ده کریئن

- * (لوول Lûl) (زییز Zîz)
- * (که ر/کووک Kar/kûk) (هه/رییر He/rîr)

حاله تی چواره م

ئه گه ر (و، ی) بزویئن، له کۆتایی برکه دا، نه بزویئییان له پیش بوو، به بزویئیی درییی هه ژمار ده کریئن

- * (سوو/پا Sû/pa) (دیید/مه ن Dî/men)
- * (کوو/له که Kû/Le/ke) (میید/وان Mî/wan)

* (په/پوو/له (Pe/pû/Le) (په/سیپ/ره (re/Pe/sî) حاله تی پتتجه م
 نه گهر (و، ی) بزویڼ، له کۆتایی وشه یه کدا،
 بنجی وشه یه ک بوون، نه بزویڼیان له پیش
 بیټ، به بزویڼی دريژ هه ژمار ده کریڼ.
 * (موو (Mû) (سیی (Sî)
 * (ته/را/زوو (Te/ra/zû) (ته/رؤ/زیی (Te/ro/zî)
 * (خه/سوو (Xe/sû) (ما/سیی (Ma/sî)

چهند سهرنجه گ

یه ک/ دوکتۆر نه وره چمانی حاجی مارف
 ده نووسیت، یه که م جار نیگاری دوو (وو) له
 سالی ۱۹۲۵ له کتیبی کۆمه له شیعری حاجی
 قادری کۆیی و قانونی هه لېژاردندا بۆ پیشاندانی
 بزویڼی دريژ به کار هاتوو، (کورتیه کی
 میژوویی نووسینی کوردی به ئه لفیڼی عه ره بی
 -گ، ک، زانیاری کورد ۱۹۸۱ ۱۹۶۱).

پاستیه که ی نه م پیشینه یه وای کرد، دواتر
 نووسهران لاسایی بکه نه وه و له داها توودا ده ست
 پاهاتنیان له سه ری دروست بیټ، نه و جا
 له گه لیدا زمانه وانان لیکدانه وه ی خۆیانی له سه ر
 بنیاد بنین، بۆیه نه گهر له و کاته وه پله بزویڼی
 دريژ به جووت (وو) نه نووسرابوایه و هه ر له
 سه ره تاوه هه روک نه وه ی له ئه لفیڼی لاتینی دا
 په یه وکراوه، که نیگاری کلاوه بۆ (ل) به کار
 هینراوه، له میشدا هیما و نیگاریکی تاییه تیان
 به کار به یئایه، که نوینه رایه تی پله بزویڼی
 دريژی بکردایه، به دلنیا ییه وه ئیستا پینووسی
 پله بزویڼی دريژ له ئه لفیڼی عه ره بیسدا به
 گرفت نه ده زانرا، به لکوو به شیوه یه کی تر
 لیکدانه وه ی بۆ ده کرا و جیاوازی تاک و جووت
 نووسین و گرفتی به فۆنیم هه ژمار کردنی شی
 په یدا نه ده بوو.

دوو/ له ئه لفیڼی لاتینی دا لاسایی به کار هینانی
 جووت (وو) به جووت (LU) نه کراوه ته وه، چونکه
 به داوا هاتنی دوو بزویڼ، له گه ل بنه ماکانی پینووسی
 کوردی نا کۆک ده بیټ، به لکوو به هیما ی کلاوه،
 نیگار بۆ پله بزویڼی دريژی (ل) دروست کراوه،
 نه مه ش وای کرد دواتر نووسهران لاسایی بکه نه وه
 و گرفتی تاک و جووت نووسینیان نه بیټ، هه روک
 نه وه ی له ئه لفیڼی عه ره بیدا هه یه .

سئ/ له ئه لفیڼی عه ره بیدا: له و کاته ی که
 (و، ی) به کاره راپوردوو هکانی وه ک (نوستو،
 نشستی... پینگه یشتو، پینگه یشتی... هاتو، هاتی...
 مردو، مردی... تاد ده لکینریت، له پواله تدا وا
 ده رده که ویټ، که نه م (و، ی) انه ش هه روک له وشه
 فه ره هنگیه کانی وه ک (ماندوو، ماندیی/ خانوو،
 خانیی/ ده زوو، ده زیی، مازوو، مازیی... تادا
 هه یه، پله بزویڼی دريژن، به لام پاستیه که ی ده بیټ
 نه م (و، ی) انه ی که له گه ل کاره کاندایه کار دین
 به بزویڼی ته واو هه ژمار بکریڼ و به تاک بنووسریڼ،
 چونکه بنجی وشه کان نین، به لکوو پۆلیکی پیزمانی
 ده بینن، به لام له وشه فه ره هنگیه کاندایه پله بزویڼی
 دريژن، چونکه بنجی وشه کانن، به لام ده کریټ
 نه مانه ش هه ر به تاک بنووسریڼ، له بهر نه وه ی (و،
 ی) دوو م له پله بزویڼی دريژدا نوینه رایه تی بزۆکه
 ده کهن، هه روک ده زانین بزۆکه ش له ئه لفیڼی
 عه ره بیدا نانووسریټ، بۆیه وا پاستره هه ر بزویڼه
 ته واوه که ی یه که م بنووسریټ.

چوار/ له هه موو حاله تیکدا، که وشه یه ک
 بزویڼی دريژی (وو، یی) له کۆتاییدا بیټ، نه گهر
 پاشگریکی پیوه بلکیت، که به بزویڼ ده ست پی
 بکات، به سئ (وو، یی) ده رده که ویټ وه ک له (دوو/
 وه م) (خانوو/ وه ک... خانیی / یه ک) (خانوو/
 وه کان... خانیی/ یه کان)، چونکه دوو بزویڼ به
 دوا ی یه کتردا نایه ن، بۆیه ده بیټ بۆ جیا کردنه وه ی

پله بزويڻي دريژي کړتايي وشه که و بزويڻي سهره تاي پاشگره که، ناوبه نديکي نه بزوين به هه مان دهنگي (و)، يان (ي) له نيوانياندا دابنرڼت، له م حاله ته شدا، ده بيت له نه لفيڼي عه ره بيډا: به دوو (وو، يي) پيشان بدرين، چونکه بزوکي پيکاته ي بزوينه دريژکه نانوسرڼت، نه و جا نه دوو (وو) (يي) ه ي که ده ميڼتته وه، يه که ميان بزوينه ته واوه که يه، که پيکاته ي بنه رته ي بزوينه دريژکه يه، نه وي ديکه يان ناوبه نده که يه، که هه ردوو بزوين له يه کتر جيا ده کاته وه، به لام له نه لفيڼي لاتينيدا: بزويڻي دريژ و ناوبه نده که هه ري که يان به نيگاري خويان پيشان بدرين، چونکه بزوين و نه بزوين هه ري که يان نيگاري تايبه تاي خويان هه يه.

پيڼج / له و حاله ت و وشه ده گمه نانه ي که به تاک و جووت نووسيني (و) واتا ده گورڼت، پيويسته وهک حاله تيکي ناوازه له هه ردوو نه لفيڼيدا، جياوازيه که به تاک (و لا) و جووت (وو لا) پيشان بدرڼت، وهک (کوپ، کووپ... قوت، قووت... سوپ، سووپ... کوت، کووت).

پوخته

رڼنوس زانسته، بويه ده بيت وهک بابه تيکي زانستي ليکدانه وه بؤ گرفته کاني بکريڼت و به پيڼي به لگه و پاساوي به جي بيروپا جياوازه کاني تيډا به لايه کدا ساغ بکريڼت وه، نهک له لاسايي و په پره وکړدني هه له يه کي باو وه لام بؤ گرفته کاني بدوزرڼت وه.

- تا ئيستا رڼنوس ي پله بزويڻي دريژي (و) له نيوان تاک و جووت نووسيدا بابه تيکي کيشه له سهره، بويه نابيت به پره هايي بيروپاي له سهره دريډرڼت، به لکوو ده کريڼت هه ر لايه ک بيروپوچووني خوي به به لگه به له ميڼت تا له ده رنه نجامدا رڼنوس ي ده که ويته چوارچپوه يه ک که راست و هه له ي پي ده ستنيشان بکريڼت.

- نه گهر (و) ي دووهم له پله بزويڻي دريژدا به بزوکي بزانيڼت، به راورد کړدني رڼنوس له هه ردوو نه لفيڼي عه ره بي و لاتينيدا پوون و ئاسانتر ده بيت، چونکه له هه نه لفيڼي کدا به تايبه تمه ندي خويان ده نووسرڼ و هيچ ناته بايييک له نيوان رڼنوس ي نه م پله يه به هه ردوو نه لفيڼ و بنه ما کاني رڼنوس ي کوردي دروست نابيت، چونکه له لاتينيدا دهنگي بزوکي به هيماي کلاوه ئاويته ي بزوينه ته واوه که ده بيت (أ ل)، له نه لفيڼي عه ره بيډا ده توانرڼت به پاساوي نه نووسيني بزوکي، هه رده م نيگاري پله بزوينه دريژه کان به تاک (و، ي) بنووسرڼ.

- له هه موو حاله تيکدا پله بزويڻي دريژي (و) هه روک (ي) به تاک بنووسرڼت تانيا له و حاله تانه دا نه بيت که تاک و جووت نووسيني واتاي وشه ده گورڼت، چونکه له دريژ کړدنه وه ي هه ردوو دهنگدا، نه و دهنگي به دواي دهنگي يه که مدا ديڼت، دهنگي بزوکي يه، هه روک ئاشکراشه بزوکي له نه لفيڼي عه ره بيډا ده رنارڼت، نه م ش ده بيته فرياد پره س بؤ چاره سهر ي نه و جياوازيه ي که له نيوان بيروپوچووني نووسه راندا هه يه له به تاک و جووت نووسيني پله بزويڻي دريژي (وو) دا، چونکه ده بيته پاساوي ده رنه خستني (و) ي دووهم له نه لفيڼي عه ره بيډا، بويه ئاسايي نه گهر (و) ي دووهم ون بکريڼت، هه ر له م روانگه يه شه وه ئيمه باوه پمان وايه که رڼنوس ي پله بزويڻي دريژ به تاک بنووسرڼت، تانيا له و وشانه دا نه بيت که واتايان ده گورڼت، چونکه دهنگي دووهم بزوکي يه، به لام به هوي نه وه ي له گوڅاري (پامان) دا، بؤ پله بزويڻي دريژ دوو (وو) به کار ده هيڼرڼت، بويه ئيمه ش ليڼه دا پله بزوينه دريژه کانمان به جووت (وو) نووسيوه تا له گه ل رڼنوس ي په پره وکراو له گوڅاره که دا بگونجڼت و رڼک بکه ويڼت.